

עין משפט נר מצוה

בזו א מיי פרק ח מהלכות כלי המקדש הלכה ה':
מוח ב מיי' שס ע"ש הלכה ג:
מוח גר מיי' שס הלכה ד':

תורה אור השלם

1. וַיַּעַשׂ אֶת מַעֲלֵל הָאָפֶדֶר מַעֲשֵׂה אֶרֶץ כְּלִיל תְּכֵלֶת:
שמות לט, כב

2. וַיִּקְחוּ אֶת בְּהֶמֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁחָטוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַבְּהֵמֹת בָּדָם:
בראשית לו, י

3. וַיַּעֲשֶׂה לָהֶם מִכְנִסִּים בִּדְלָכֹסֶת בִּשְׂרַף עֶרְוָה מִמֶּתְנִים וְעַד יָרְכִים וְיָדָיו:
שמות כח, טו

4. וַיַּעֲשֵׂת חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל אֵין מִלָּךְ וְאֵין שָׂר וְאֵין זָבָה וְאֵין מִצְבָּה וְאֵין אֹפֶדֶר וְהַשֵּׁשׁ ג, ד
ותרפים:
שמות כח, טז

6. וְהָיָה עַל מִצְחָ אֶהָיִן וְהָשָׂא אֶתְרָן אֵין עַזַּר הַקְּדִישִׁים אִשְׂרָ' וְקִדְּשׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַחֲנֵה קְדִישֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ מִמִּיד לְרֹצֵחַ לָהֶם לַפְּנֵי יוֹדָה:
שמות כח, לח

7. וַיִּפְגְּעוּ רַבְבִּים וּמִלֻּשָׁם לֹא יָהָה וּמִצָּח אִשָּׁה וּזְנוּת יָהָה יָהָה אֶתְרָן מִצְבָּה וְאֵין אֹפֶדֶר וְהַשֵּׁשׁ ג, ג
ותרפים:
שמות כח, לט

8. וַיִּקְחוּ אֶתְרָן בִּאִשְׂרָ דָבָר מִשְׁחָ וְהָיָה אֵל תוֹךְ הַקֶּהֱלֹל וְהָיָה הַחֵלֶל תָּבֵקָם וְכֵם וְהָיוּ אֶת הַקֶּהֱלֹת וּיְכַפֵּר עַל הָעָם:
ויקרא יב, יב

במדבר יז, יב

מוסף רש"י

אין עניות במקום עשירות. כל מעשיות נעשר וזכרה (הפזרוש וחיזר כט.) למה נסמכה פרשת קרבנות. נסמכת ואשה תלוה נפסכה ענין מתאליס לנגדי כהוה: ויטבילו את הכתנת בדם. רמז היה להם שניתלת כפרת דמים עולה ע"י כתנת: אין אפוד ותרפים. בזמן שאין אפוד היו עון תרפים: יבא דבר שבקבל. פעמוני המעיל נשמעין: ויכפר על קול. לשון הכהן שומעין (טז.) על לשון הרה. כי הלא דקדק לשון הרע היו דכמי (נמדנר) חן אדם המיחס את שם ה'; וסמך לשון הרע חשאי הוא (ויחא טד.) אשה דבר שבחשאי קטורת נעושת צהיכל חשאי, כדמנח צפרק האולו' לו נסמכת יומא (מד.) פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרת: קשיא לשון הרע. דלעיל, דקמין דנגדי כהוה מנספין: קשיא שפיכות דמים אשפיכות דמים. דקאמרין לעיל נגדי כהוה מנספין על אחרים, וקא חזינו הלא דעגלה ערופה מכפרת על אחרים, דע הארץ אינה מכפרת, קדיריל בכוטה (מו.) שאלם תנערפה העגלה ואח"כ תנאלם האורג מנין שהוה הכרג, מ"ל ולאנן לא יוספר וגו': הא דלא ידע מאן קטליה. עגלה מכפרת: בר דבר קטלא הוה. וכל כמה דלא מיקטל לא מייכפרי אחריו דכמי ולאנן לא יוספר וגו':

שיטה מקובצת

באן בפרהסיא מעיל, ודוקא לניטר אלל אינו לא מספר ליה אלל נגעיס וסז ודפס' לו (גמיון):

פח:

במחלוקת באן כך מחלוקת במראות נגעים.

זהאי דמשום דמעיל כל לכפר על לשון הרע וכן נגעים צאין על לשון הרע כדאמרין פרק יש צערין (ערכין דף טז.):

שבעים ושנים. לא פליג התנא ב[אמתניין דשנעות (דף ד.)]

דמתן שמים שהן ארבע דהתם מיירי בנגעים לבנים והכל מיירי בכל מיני נגעים ירקרק ואדמדם ופחוכים יש ב[להוסיף עוד נגעי צמים ונגעי נגדים: **מבפריים** ע"פ שפיכות דמים. מה שמפרשים והלא ב[ח' מיום שחרב בית המקדש אף על פי שצטלו ד' מיתות דין [ארבע] מיתות לא צטלו דלהכי לא נקט מ' שנה קודם שחרב בית המקדש שגלתה סנהדרין דבההיא שעתא אפי' דין ארבע מיתות לא הוה דצגדי כהונה מכפרין ולא נהירא דצגי שמעון בן שטח פריך ליה באלד דיני ממונות (סנהדרין דף לו.): אף על גב דהווי צגדי כהונה ^ט ומיהו הייתי יכול לקיים פירוש זה ולומר דלהכי לא נקט מ' שנה משום ב[דאיכא דין מיתות דצטלו כגון עריות ועבודת כוכבים שמכפרין עליהם מכנסים ואפוד אלל דין שפיכות דמים לא צטל דכתותם שמכפרת על שפיכות דמים אין מכפרת על ההורג אללא על ישראל שערצין זה בזה דומיא דעגלה ערופה דכתיב ^ו (דברים כפר) לעמך ישראל ואניצור מכפרת ולא על ההורג וכן משמע הכא דכתנת לא מכפרת אהורג דאי מכפרת מאי פריך הכא מעגלה ערופה והא עגלה ערופה אישראל מכפרה וכן משמע פ' יש צערין (ערכין דף טז.) דקאמר על ז' דברים נגעים צאים וקחשיב שפיכות דמים ולשון הרע ופריך התם ממעיל שמכפר על לשון הרע ומכתנת שמכפר על שפיכות דמים לא פריך מידי משום דלא מכפר אהורג אללא אישראל כדפרישית אלל מלשון הרע דלא ל[מצינו לשוני הכי דמסתמא אין ניצור נענשין על לשון הרע של זה כיון דשמאל לא יצא לידי תקלה וכן פירש בקוגט' התם ועוד יש מפרשים דההיא דערצין (גוי"ס) דלהכי לא פריך מכתנת דנהי דמללת מעונש מיתה מנגעים ויסורין לא מללת ואם תאמר הכא משמע דכתנת מכפרת על ידיע מאן קטליה ובשצעות (דף ח.) מלריך קרא למימר שאין שער המשתלח לא[מכפר על ידיע מאן קטליה ואמאי לריך קרא פשיטא דהא כתנת מכפרת ומיהו יש לפרש דיש חילוק בין ניצור לכל ישראל דכתנת מכפרת אניצור ושעיר המשתלח לא[על כל ישראל:

הדרן עלך המזבח מקדש

הוגעו למים. כלומר אם היה גיעולן מועט ולא הזקיקן ל[אללא לניצוס מים מכבדים אותן אף בנמר ואהל: **הוגעו לנער ואהל**

שנתגעלו גיעול רב שהגיעו ליזק לניצוס נמר ואהל מו לא מתקן להו כלל: אף צמים. לאו לרבותא הוא אללא למימרא דנמר ואהל

דנקט לאו לענין ניצוס נקט דהיכא דאסור אסור לגמרי והיכא דשרי שרי לגמרי אללא לענין גיעול נקיט ליה וה"ק נתגעלו אין מכבסין אותן כלל אס הזקקו לנמר ואהל: נראה צעניי דה"ג שוליו יליד היה מצא כו'. דצרימונים נאמרו שלשה צבעים:

שלא נפסחו פיהם. דרך רימונים כששוהין צאילן אחר גמר צישולן מתפתחין מחילייהן כדרך שעושין קליפי אגוזים החיצונות: **וכמין קונאוים.** בוטוניס ד[עשוין כמין תיק של נחשת שעושין [צסוף] בית יד היוםנח שקורין ארישטיי"ל ב[לשון (שמואל ז כל) ומשקל קינו דיצני צנוז והמינוקות תולין אותו צראשי כוכציי נארים שעושין אותו למלחמתן שקורים הילמ"ש ב[קנסות ^ג **שבראשי סינוקים.** לשון [שמואל א ח] וקלסא דנחשא לר' רישא: וגין, אינלילטי"ס ^ו **עינינאים.** מה שמלוי צמוקן לקשקש ומולה צו אלל הרמון [והוא] פעמון כדכתיב (שמות לט) פעמון ורמון י[וצמוך הרמונים דקרא לאו צמוך החלל קאמר אללא ציניהם דפעמון אחד צין שני רמונים: **מלד** זה. מלפניו ומלאחריו: **מראוס נגעים.** לטמא י[מפתוחין של לבן אדמדם ולבנים של נתקי הראש וזקן ושל נגעי צמים [ובגדיהם]: **למה נסמכה.** בלו את אהרן זאת מורת העולה ^ו זאת מורת ההטאת והאשם וזאת השלמים והדר ^ח קח את אהרן ואת הבגדים: **ויטעלו אם הכנסנו.** רמז הוא לעמיד שיכפר ב[שפיכת דמים בכתנת. טעילה היינו כפרה: **לנסות אם בא צער ערום.** לחפות על גילוי עריות: **אשה ידאיתים.** שהיו חוגרין כנגד אצילי ידיהן דהיינו כנגד הלב כדילפינן צפרק שני (לעיל דף יט.) מולא יתגרו צינע: **אין אפוד.** נגלה עון תרפים הא יש אפוד אין תרפים. כך שמעתי במסכת ערכין (דף טז.): **דנר שצקול.** פעמונים שזו (מכפר): **[ויכפר] על העם.** במחלוקת קרח שהוא לשון הרע [שנאלמר] [נמדנר ח] אדם המייתם וגו': **שנחשאי.** שהיה ב[לצדו שם דכתנת פורשין צין ב[האולם ולמזבח בשעת הקטרה וכל שכן מן ההיכל שנאמר וכל אדם לא יהיה וגו' בסדר יומא (דף מד.): **ידיע מאן קטליה.** כתונת מכפרת על הניצור שלא יענשו: **צר קטלא הוא.** וכל כמה דלא קטליה ב[מיענשי דכתיב [ולארחן] לא יכופר וגו' (נמדנר לה): ומשני **צמוד ולא אפרו ציה.** דלאו צר קטלא הוא הילכך ניצור מתכפרי בכתונת והוא נגעים צאים עליו כדאמר

מאן קטליה בר קטלא הוא במויד ולא אתרו ביה ולשון הרע אלשון הרע נמי לא קשיא הא בצינעא הא בפרהסיא:

הדרן עלך המזבח מקדש

צערצין ב[דף טז.] **צלינעא.** דהוה דצר שנחשאי קטרת מכפרת שהוא מעשה חשאי: **צפרפסיא.** שהוא דצר שצקול קול פעמונים מכפר עליו: **הדרן עלך המזבח מקדש**

המזבח מקדש פרק תשיעי זבחים

^א **הוגעו למים.** כלומר אם היה גיעולן מועט ולא הזקיקן ל[אללא לניצוס מים מכבדים אותן אף בנמר ואהל: **הוגעו לנער ואהל** שנתגעלו גיעול רב שהגיעו ליזק לניצוס נמר ואהל מו לא מתקן להו כלל: אף צמים. לאו לרבותא הוא אללא למימרא דנמר ואהל דנקט לאו לענין ניצוס נקט דהיכא דאסור אסור לגמרי והיכא דשרי שרי לגמרי אללא לענין גיעול נקיט ליה וה"ק נתגעלו אין מכבסין אותן כלל אס הזקקו לנמר ואהל: נראה צעניי דה"ג שוליו יליד היה מצא כו'. דצרימונים נאמרו שלשה צבעים:

שלא נפסחו פיהם. דרך רימונים כששוהין צאילן אחר גמר צישולן מתפתחין מחילייהן כדרך שעושין קליפי אגוזים החיצונות: **וכמין קונאוים.** בוטוניס ד[עשוין כמין תיק של נחשת שעושין [צסוף] בית יד היוםנח שקורין ארישטיי"ל ב[לשון (שמואל ז כל) ומשקל קינו דיצני צנוז והמינוקות תולין אותו צראשי כוכציי נארים שעושין אותו למלחמתן שקורים הילמ"ש ב[קנסות ^ג **שבראשי סינוקים.** לשון [שמואל א ח] וקלסא דנחשא לר' רישא: וגין, אינלילטי"ס ^ו **עינינאים.** מה שמלוי צמוקן לקשקש ומולה צו אלל הרמון [והוא] פעמון כדכתיב (שמות לט) פעמון ורמון י[וצמוך הרמונים דקרא לאו צמוך החלל קאמר אללא ציניהם דפעמון אחד צין שני רמונים: **מלד** זה. מלפניו ומלאחריו: **מראוס נגעים.** לטמא י[מפתוחין של לבן אדמדם ולבנים של נתקי הראש וזקן ושל נגעי צמים [ובגדיהם]: **למה נסמכה.** בלו את אהרן זאת מורת העולה ^ו זאת מורת ההטאת והאשם וזאת השלמים והדר ^ח קח את אהרן ואת הבגדים: **ויטעלו אם הכנסנו.** רמז הוא לעמיד שיכפר ב[שפיכת דמים בכתנת. טעילה היינו כפרה: **לנסות אם בא צער ערום.** לחפות על גילוי עריות: **אשה ידאיתים.** שהיו חוגרין כנגד אצילי ידיהן דהיינו כנגד הלב כדילפינן צפרק שני (לעיל דף יט.) מולא יתגרו צינע: **אין אפוד.** נגלה עון תרפים הא יש אפוד אין תרפים. כך שמעתי במסכת ערכין (דף טז.): **דנר שצקול.** פעמונים שזו (מכפר): **[ויכפר] על העם.** במחלוקת קרח שהוא לשון הרע [שנאלמר] [נמדנר ח] אדם המייתם וגו': **שנחשאי.** שהיה ב[לצדו שם דכתנת פורשין צין ב[האולם ולמזבח בשעת הקטרה וכל שכן מן ההיכל שנאמר וכל אדם לא יהיה וגו' בסדר יומא (דף מד.): **ידיע מאן קטליה.** כתונת מכפרת על הניצור שלא יענשו: **צר קטלא הוא.** וכל כמה דלא קטליה ב[מיענשי דכתיב [ולארחן] לא יכופר וגו' (נמדנר לה): ומשני **צמוד ולא אפרו ציה.** דלאו צר קטלא הוא הילכך ניצור מתכפרי בכתונת והוא נגעים צאים עליו כדאמר

א [צ"ל היה מביא (ש"ח): **ב** [פתחו (כ"צ), ונרש"י נפתחו: **ג** [צ"ל קולסות (ש"ח), ועי' רש"י: **ד** [אלל צמולק כ"י דהוא צמולק דלעיל: **ה** [ככ"ל טסף ותולה בו: **ו** [צ"ל בו (ש"ח): **ז** [מצד (כ"י): **ח** [מל"ל ר"י אמר משום ר' דוסא. דר' דוסא בן הרכינס קדים טובא לר"י (קרא). ונרש"י מתק מיתות ר' דוסא. ומשם מ"א מתק מיתות משום ר"י. ועי' יעב"ז דשמא מר ר' דוסא אר מר ר"י הוה: **ח** [צ"ל עניי. וכן צמולק יעב"ז. וביה בירודי: **ט** [מכפריים (ש"ח): **י** [צ"ל אדיבא (ש"ח), וי"צ רש"י וי"ה צערין טו ע"פ. אלל בשאלמות איתא על היבא [צערין שם איתא אמר הקב"ה יבא: **יב** [כתיב"י טסף שפיכות דמים אשפיכות דמים לא קשיא: **יג** [הרוקקו (ש"ח): **יד** [פי כפתורים (עשוי (ש"ח): **טו** [פי בלוטה שגילגל המרד או המנות כדי שלא ישמט כל אינו מן היר (נפ"י לעיר (רש"י): **טז** [פי קסדות (עשוי (רש"י): **יז** [צמיר לד ע"כ איתא דזוג הוא תלקו החלוק על פעמון: **יח** [צ"א ויהא דכתיב (וישם) [ויהיו] את הפעמונים בתוך הרמונים לאו בתוך חללקן קאמר כו' (ב"ש): **יט** [לטמא. משנה היא במס' נגעים בפ"ק והני תנאי חשבי מפתוחין של לבן כו' (ב"ש): **כ** [שכפרת (בבבאי' (ש"ח): **כא** [את נמחק (ש"ח): **כב** [שהיה הבהן לבדו (ש"ח): **כג** [צ"ל מביין (הגרי"ם): **כד** [מל"ל קטלי ליה. ונרש"י] **כז** [כתיב"י: **כח** [מ"א דנגעים באים על לשון הרע. גליון, וי"ע דהא הכא לא קאי אללא אשפיכות דמים (שםכ"י). **כוד** [וילגא הובא זה בשיוטע: **כו** [האי תנא ככ"ל (ש"ח): **כז** [עי' בספר מ"ק דהו על דרך א"י: **כח** [הוא דאמרינן (ש"ח): **כט** [גליון גר' משום דאי"ג דאיבא. ולא הירא: **ל** [צ"ל לא (ש"ח): **לא** [יתכן להיות הפגומי (הגרי"ם): **לב** [צ"ל הפגומי (הגרי"ם):

מסורת הש"ס

א [שבת קב: כתובות קו:]: **אמחות** פט. [מתיד טט. לא:]: **ב** [עי' נויר לד.: **ג** [נגעים פ"א מ"ד, ד' ערכין טז. **ד** [ע"ש ובנשיין ירוש' יומא פ"ז ה"ג, **ה** [שיין לע"א, **ו** [יומא מד. ערכין טז, **ז** [עולה, ויקרא ו ב. חטאת, שם פ' יח. אשם, ד א. שלמים, שם פ' יא., **ח** [שם ח ב, **ט** [ונ"ע מ' כתובות ל. ד"ה מיום ובסוטה ח. ד"ה מיום ובסנהדרין לו: ד"ה מיום]

גליון הש"ס

גב' למח נסמכה פרישת קרבנות לפישיח' בניי בחונת. צערצין דף (ו) (טו ע"א) איתא למה נסמכה פרישת צניי כהוה לפ' קרבנות ועי' צרש' כלן והתם. ועיין דרשות הרנ"ח פ' תלוה:

לעזי רש"י

בוטוניס"ש. כפתורים. ארישטיי"ל ארישטיי"ל. גולה (שכניצב חנית או חרב, כדי שלא ישתמט כלי הדין מהיר). הילמ"ש הילמ"ש. קסדות. אינלילטי"ש אישקיליטי"ש. זוגים (פעמונים).

שינויי נוסחאות

א [צ"ל היה מביא (ש"ח): **ב** [פתחו (כ"צ), ונרש"י נפתחו: **ג** [צ"ל קולסות (ש"ח), ועי' רש"י: **ד** [אלל צמולק כ"י דהוא צמולק דלעיל: **ה** [ככ"ל טסף ותולה בו: **ו** [צ"ל בו (ש"ח): **ז** [מצד (כ"י): **ח** [מל"ל ר"י אמר משום ר' דוסא. דר' דוסא בן הרכינס קדים טובא לר"י (קרא). ונרש"י מתק מיתות ר' דוסא. ומשם מ"א מתק מיתות משום ר"י. ועי' יעב"ז דשמא מר ר' דוסא אר מר ר"י הוה: **ח** [צ"ל עניי. וכן צמולק יעב"ז. וביה בירודי: **ט** [מכפריים (ש"ח): **י** [צ"ל אדיבא (ש"ח), וי"צ רש"י וי"ה צערין טו ע"פ. אלל בשאלמות איתא על היבא [צערין שם איתא אמר הקב"ה יבא: **יב** [כתיב"י טסף שפיכות דמים אשפיכות דמים לא קשיא: **יג** [הרוקקו (ש"ח): **יד** [פי כפתורים (עשוי (ש"ח): **טו** [פי בלוטה שגילגל המרד או המנות כדי שלא ישמט כל אינו מן היר (נפ"י לעיר (רש"י): **טז** [פי קסדות (עשוי (רש"י): **יז** [צמיר לד ע"כ איתא דזוג הוא תלקו החלוק על פעמון: **יח** [צ"א ויהא דכתיב (וישם) [ויהיו] את הפעמונים בתוך הרמונים לאו בתוך חללקן קאמר כו' (ב"ש): **יט** [לטמא. משנה היא במס' נגעים בפ"ק והני תנאי חשבי מפתוחין של לבן כו' (ב"ש): **כ** [שכפרת (בבבאי' (ש"ח): **כא** [את נמחק (ש"ח): **כב** [שהיה הבהן לבדו (ש"ח): **כג** [צ"ל מביין (הגרי"ם): **כד** [מל"ל קטלי ליה. ונרש"י] **כז** [כתיב"י: **כח** [מ"א דנגעים באים על לשון הרע. גליון, וי"ע דהא הכא לא קאי אללא אשפיכות דמים (שםכ"י). **כוד** [וילגא הובא זה בשיוטע: **כו** [האי תנא ככ"ל (ש"ח): **כז** [עי' בספר מ"ק דהו על דרך א"י: **כח** [הוא דאמרינן (ש"ח): **כט** [גליון גר' משום דאי"ג דאיבא. ולא הירא: **ל** [צ"ל לא (ש"ח): **לא** [יתכן להיות הפגומי (הגרי"ם): **לב** [צ"ל הפגומי (הגרי"ם):